

Nr 322.

Av herrar **Olsson** i Kalmar och **Lauren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 5, med förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 november 1923 framhöll Sveriges statstjänstemannanämnd, hurusom i huvudsaklig anslutning till den grundsats, som kom till uttryck i Kungl. Maj:ts proposition (nr 2) i ämnet till 1923 års riksdag, genom beslut vid samma riksdag grunderna för dyrtidstilläggen för budgetåret 1923—24 blevo omlagda och dyrtidstillägget i princip fastställt att utgå med ett för alla befattningshavare procentuellt lika tillägg till avlöningen. Från denna enligt nämndens mening enda riktiga huvudgrundsats för dyrtidstilläggets beräkning gjordes dock det viktiga, för de högre befattningshavarna synnerligen kännbara avsteget, att dyrtidstillägget, som enligt bestämmelser, gällande intill utgången av budgetåret 1922—23, utgick för avlöningsbelopp intill 1,250 kronor i månaden, under innevarande budgetår icke skulle utgå för den del av avlöningen, som överstege, för befattningshavare inom reglerade verk 800 kronor i månaden och för befattningshavare inom oregrulerade verk 650 kronor i månaden.

Riksdagens beslut i denna del — som mottogs med stor besvikelse av de högre tjänstemännen — synes nämnden så mycket mera oförklarligt, som ett bibehållande av maximimeringsbestämmelserna ur statsfinansiell synpunkt icke hade spelat någon större roll.

Enligt nu gällande bestämmelser utgår dyrtidstillägget endast efter en procent, motsvarande högst halva dyrtidstrycket. Nämnden säger sig till fullo inse, att på grund av det statsfinansiella läget någon höjning av denna procent icke nu är möjlig att åstadkomma; men nämnden finner dock fortfarande en sådan begränsning av dyrtidstillägget obillig. En ytterligare sänkning skulle emellertid för tjänstemännen vara synnerligen olycklig. Deras ekonomiska ställning har, som nämnden i sina förut under de senare åren till Kungl. Maj:t i ämnet ingivna framställningar framhållit, blivit så försämrad, att en nedsättning i deras inkomster — utöver den, som betingas av index fall — icke bör få förekomma.

I detta sammanhang framhåller nämnden särskilt, att de utgiftsposter, som i hög grad betunga tjänstemännen, äro bostadshyra och skatter. Dessa båda utgiftsposter hava icke följt med den allmänna nedgången,

utan fastmera stigit och tynga därför nu tjänstemännens budget relativt taget mera än förr. Skatterna drabba tjänstemännen med deras avsevärt nedsatta dyrtidstillägg relativt vida tyngre än förr, särskilt enär de icke äga rätt att för utgifter på grund av sin verksamhet vid sin inkomstdeklaration göra sådana avdrag, till vilka andra medborgargrupper äro berättigade.

För att visa skattetrycket har nämnden låtit för städerna, Stockholm Göteborg, Malmö och Norrköping verkställa en utredning angående skatteprocenten, d. v. s. den andel av löneinkomsten, som utgives i form av skatter. Utredningen gäller för befattningshavare, tillhörande de gamla första (notarier m. fl.), andra (sekreterare m. fl.) och tredje (byråchefer m. fl.) normalgraderna. Utredningens resultat framgår av följande sammanställning:

Normalgrad	År	Skatt i % av hela avlöningen, jämte dyrtidstillägg			
		Stockholm	Göteborg	Malmö	Norrköping
Första (notarier)	1914	8.4	8.6	8.6	9.1
	1923	8.6	10.7	11.5	12.7
Andra (sekreterare)	1914	8.6	8.8	8.8	9.3
	1923	10.1	12.6	13.6	15.0
Tredje (byråchefer)	1914	8.8	9.1	9.1	9.5
	1923	10.9	13.3	14.2	15.6

Denna utredning avser visserligen endast förhållandena i några större städer. Men det torde icke kunna betvivlas, att förhållandena även å andra orter skulle visa sig vara lika ogynnsamma för befattningshavarna, därest man ägde tillgång till motsvarande siffror, gällande för hela landet. Då kommunalskatterna i flera av ländets små och medelstora städer samt i åtskilliga landskommuner stegrats i vida högre grad än i ovanstående fyra städer, är det icke uteslutet, att ställningen i genomsnitt skulle visa sig vara ännu ogynnsammare för statstjänstemännen.

Med hänsyn till vad ovan anförts hemställde Sveriges statstjänstemannanämnd, att Kungl. Maj:t täcktes till 1924 års riksdag göra framställning, att dyrtidstillägg för budgetåret 1924—25 till statens befattningshavare och f. d. befattningshavare ävensom till befattningshavare å indragningsstat må utgå enligt samma grunder, som gälla för innevarande budgetår; dock att dyrtidstillägget må beräknas å avlöning till och med ett belopp av 1,250 kronor för månad för befattningshavare, vilkas avlöning blivit reglerad, och av 1,000 kronor för månad för övriga.

De synpunkter, som Sveriges statstjänstemannanämnd i sin skrivelse framhållit, äro för visso synnerligen behjärtansvärda, vadan vi för vår del icke kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 5 i fråga

om allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

För det första sänker förslaget den nu fastställda procenten för dyrtidstillägget i så hög grad, att hela det beräknade beloppet för dyrtidstillägget kommer att med icke mindre än omkring 12,000,000 kronor understiga det för innevarande budgetår beräknade beloppet. Statstjänstemännen hava under de gångna åren ingalunda uppburit så höga krigstids- och dyrtidstillägg, att de nu kunna tåla en så stor nedsättning som den i kungl. propositionen föreslagna. En mindre snäv beräkning av statsverkets inkomster, än vad statsrådet och chefen för finansdepartementet — mot vederbörande statsmyndigheters beräkningar — gjort, torde också visa, att staten äger förmåga att utan att pålägga nya skatter bibehålla nuvarande grunder för dyrtidstilläggets utgående och även, som Sveriges statstjänstemannanämnd föreslagit, höja detta för de högre statstjänstemännen. De ekonomiska förhållandena i världen äro för övrigt nu så osäkra, att man ingalunda kan våga påstå, att prisnivån vunnit en sådan stadga, att den icke snart kan rubbas. Mycket synes tvärtom tyda på en kanske mycket snart inträdande prisökning. Att under sådana förhållanden frågå nu gällande beräkningsgrund för dyrtidstillägget och fastlåsa detta till ett visst procenttal — särskilt till ett så lågt, som i den kungl. propositionen föreslagits — kan bliva ödesdigert för statstjänstemännen.

För det andra har i propositionen den nuvarande begränsningen av de högre statstjänstemännens dyrtidstillägg bibehållits. Beträffande orättvisan i denna del av propositionen må hänvisas till vad Sveriges statstjänstemannanämnd i sin ovannämnda skrivelse till Kungl. Maj:t anført. Det är emellertid icke blott en orättvisa, att dessa tjänstemän icke nu skola komma i åtnjutande av den procentuella ökning av sina löneförmåner, som statsrådet och chefen för finansdepartementet ansett lämplig för andra statstjänstemän och som han själv synes finna berättigad för de högre tjänstemännen, även om han icke låtit denna åsikt komma till uttryck i själva förslaget för dyrtidstilläggets beräkning. Det ligger även en framtida fara i en dylik begränsning av dyrtidstillägget. Då den en gång nödvändiga löneregleringen för statstjänstemännen skall komma till stånd, är det nämligen icke osannolikt, att dyrtidstilläggets belopp lägges till grund för löneökningarna. De högre statstjänstemännen komma då måhända icke att erhålla den förhöjning av sina löner, till vilken de äro berättigade. En höjning av dessa tjänstemäns dyrtidstillägg, på sätt Sveriges statstjänstemannanämnd föreslagit, torde ur statsfinansiell synpunkt spela ringa roll. Ökningen kan beräknas till omkring 400,000 kronor.

Då vi alltså hysa den meningen, att nu gällande grunder för beräkning av dyrtidstilläggen böra bibehållas, dock med skälig höjning av maximibegränsningen, tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts i proposition nr 5 framlagda förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, ville besluta, att §§ 3 och 4 i samma kungörelse skola i nedan intagna delar hava följande ändrade lydelse:

§ 3.

Där annorlunda icke är — — — familjens underhåll. Uppgår avlöningen till mera än 1,000 kronor i månaden, utgår å den del, som överstiger nämnda belopp, icke dyrtidstillägg.

Dyrtidstillägg utgår ej — — — krontal bortfaller.

§ 4.

Mom. I. Till befattningshavare — — utgör 4 kronor, samt

att dyrtidstillägg icke utgår å den del av avlöningen, som må överstiga 1,250 kronor i månaden.

Vad nu är sagt — — — angivna belopp.

Mom. II. Därest för — — sagda övergångsbestämmelser.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1924.

Stockholm den 26 januari 1924.

P. Valerius Olsson
i Kalmar.

Erik Laurén.